

ความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรเครือข่ายศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

**Agricultural training needs of farmers network in the Huai Hong
Khrai Royal Development Study Center, Doisaket District,
Chiang Mai Province**

**พัชรินทร์ พงษ์ชัยภูมิ¹, ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล^{1*}, สุรพล เสธฐบุตร¹ และ พิมพีใจ สีหะนาม²
Patcharin Pongchaiyaphum¹, Panuphan Prapatigul^{1*}, Suraphol Sreshthaputra¹
and Pimjai Sehanam²**

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรเครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรเครือข่าย จำนวน 105 ราย ระหว่างเดือนสิงหาคม – ตุลาคม พ.ศ. 2561 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 58.80 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา และเป็นเกษตรกรเครือข่ายมาแล้วเฉลี่ย 6.97 ปี ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก โดยมีแรงงานเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 1.92 คน มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.01 ไร่ ในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2560) มีรายได้เงินสดจากการเกษตรเฉลี่ย 67,546.80 บาท มีภาระหนี้สินคงค้างเฉลี่ย 97,590.47 บาท มีแหล่งสินเชื่อสำคัญ คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และส่วนใหญ่มีการติดต่อกับนักวิชาการเกษตรของศูนย์ โดยการนัดหมายมากที่สุด เฉลี่ย 4.44 ครั้ง/3 เดือน นอกจากนี้เกษตรกรเครือข่ายมีความต้องการหลักสูตรด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เน้นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปลูกพืชผักปลอดภัยความถี่ในการฝึกอบรม 3 เดือน/1 ครั้งโดยวิธีการสาธิต ตลอดจนเกษตรกรเครือข่ายมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้เยี่ยมเยียน สนับสนุนปัจจัยอย่างต่อเนื่อง และควรมีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพหลังการฝึกอบรม ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าอายุระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่าย จำนวนแรงงาน และความถี่ของการติดต่อเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ข้อเสนอแนะคือ ทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรมีการสำรวจความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรเครือข่ายทุก ๆ ปี ให้ความสำคัญกับเกษตรกรเครือข่ายที่มีอายุมาก และเกษตรกรที่มีระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่ายมากเน้นวิธีการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง พร้อมทั้งมีการกระจายสื่อให้กับเกษตรกรเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรจัดส่งเจ้าหน้าที่เพื่อติดตามผลหลังการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความต้องการการฝึกอบรม, เกษตรกรเครือข่าย

¹ สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 50200
Department of Agricultural Extension and Rural Development, Department of Agricultural Economic,
Chiang Mai University 50200

² สาขาวิชาพืชสวน ภาควิชาพืชศาสตร์และปฐพีศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 50200

Horticulture, Department of Plant science and Natural Resources, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University 50200

* Corresponding author: panuphan69@gmail.com

ABSTRACT: The main objective of this study was to explore the need of training in agriculture of network farmers in Huai Hong Khrai Royal Development Study Center, Doi Saket District, Chiang Mai Province. The samples in this study were 105 farmers. The research data was collected through interviews schedules of the farmers during August to October 2018. Descriptive statistics include percentage, mean, maximum, minimum, standard deviation and test hypothesis in multiple regression analysis were used to analyze the data. The study indicated that most network farmers are male with an average age of 58.80 years and educated in the primary level. The main occupation career of network farmers are farming for 6.97 years. The average farming labor was 1.92 per house and the farming area of 7.01 Rai. In the previous year (2017), the average income was 67,546.80 Baht and the average debt was 97,590.47 Baht. Most of the farmers received credit from Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC). Most of the time, they would communicate with the Agronomist of the development study center. The highest appointment was 4.44 times in 3 months. In addition, the network farmers were demanding new agricultural theory courses emphasizing on the basic knowledge about growing vegetables with the frequency of training 1 time in 3 months by demo method. The network farmers had the need for the staff to provide knowledge, support factors continuously. and Should have promote post-training potential. From hypothesis testing, it was found that duration of being network farmer, number of farming labor and frequency of contacting with staff were statistically significantly positively correlated with the need of training at the level of 0.05. Therefore, the Huai Hong Khrai Royal Development Study Center should be a survey of the training needs of farmers network every year. The focus is on farmers network old age much. and Farmers are duration of network farmer much. Focused approach to learning with practice. Along with a media distribution continued to farmers network. In addition, they should send the staff to follow up after the training continuously.

Keywords: Needs training, Network Farmers

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2525 เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย และสาธิต อีกทั้งเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ โดยเฉพาะองค์ความรู้ด้านการเกษตรระหว่างนักวิชาการและประชาชน โดยการนำผลสำเร็จที่ได้ไปขยายผลสู่เกษตรกร เครือข่าย และราษฎรในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และประชาชนผู้สนใจทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2542) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจาก

พระราชดำริประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงทางด้านการเกษตรที่เน้นการปลูกพืชใช้สอย พืชกินได้ พืชรายได้ และการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรมและการสาธิต การให้บริการด้านวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่แก่เกษตรกรเครือข่ายและประชาชนผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนการแนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามรูปแบบของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ประสบผลสำเร็จมาแล้ว ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เกิดการพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรเครือข่ายและราษฎร ประชาชนทั่วไปให้มีอาชีพและรายได้ที่เหมาะสมและมั่นคง ตลอดจน

มีการพัฒนาศักยภาพทั้งทางด้านจิตใจ ความคิด และมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2545)

การดำเนินงานในแต่ละปีที่ผ่านมา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรทางด้านการเกษตรขึ้น โดยมีเป้าหมายให้เกษตรกรเครือข่ายสามารถสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มากที่สุด แต่เนื่องด้วยหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นเพียงหลักสูตรที่เป็นความต้องการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แต่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้หลักสูตรการฝึกอบรมดังกล่าวไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรเครือข่ายเนื่องจากแต่ละพื้นที่มีบริบทที่แตกต่างกัน เกษตรกรเครือข่ายไม่สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่ทางการเกษตรของตนเองได้ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้หลักสูตรการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไม่ประสบความสำเร็จตรงตามที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละปี (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2559)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรเครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่เพื่อให้ทราบถึงความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรเครือข่าย ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเพื่อพัฒนาการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีการศึกษา

ประชากรในการศึกษา คือเกษตรกรเครือข่ายที่เข้าร่วมการฝึกอบรมกับฝ่ายขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในปี พ.ศ. 2560 จำนวนทั้งหมด 115 ราย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยปรับใช้สูตร (Taro Yamane) (1973 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2547) ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 105 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามสูตรของ Cronbach (1990 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.808 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีการจัดระดับความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตร โดยใช้วิธีการประมาณค่าแบบกำหนดตัวเลข (Applied rating scale) ตามวิธีของ Likert (1967 อ้างถึงใน นิรเดช พิมพ์ทองงาม, 2552) โดยแบ่งค่าเฉลี่ยความต้องการออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้ 1) 0.00 – 0.75 ไม่มีความต้องการ 2) 0.76 – 1.51 มีความต้องการน้อย 3) 1.52 – 2.27 มีความต้องการปานกลาง และ 4) 2.28 – 3.00 มีความต้องการมาก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ผลการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร

เกษตรกรเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 58.80 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่ายเฉลี่ย 6.97 ปี จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 1.92 ราย โดยมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.01 ไร่ ในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2560) เกษตรกรเครือข่ายมีรายได้เงินสดจากการเกษตรเฉลี่ย 67,546.80 บาท/ครัวเรือน โดยมีภาระหนี้สินคงค้างเฉลี่ย 97,590.47 บาท/ครัวเรือน ทั้งนี้แหล่งสินเชื่อที่สำคัญคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรเครือข่าย

ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีการติดต่อกับนักวิชาการเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยวิธีการนัดหมาย มากที่สุดเฉลี่ย 4.44 ครั้ง/3เดือน โดยในปี พ.ศ. 2560 ที่

ผ่านมาพบว่าเกษตรกรเครือข่ายส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมกับทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (Table 1)

Table 1 The personal information economic and social status of farmer networks in the Huai Hong Khrai Royal Development Study Center, Doisaket District, Chiang Mai Province

Variable	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percent
1. Sex (X_1)	1.41	0.495	1.0	2.0	100
2. Age (X_2)	58.80	9.227	33.0	81.0	100
3. Education (X_3)	2.66	1.174	1.0	6.0	100
4. Duration of participation (X_4)	6.97	4.346	1.0	21.0	100
5. Labor (X_5)	1.92	0.453	1.0	5.0	100
6. Area (X_6)	7.01	8.744	0.0	60.0	100
7. Income (X_7)	67,546.80	63429.406	2800.0	315100.0	100
8. Debt (X_8)	97,590.47	94099.343	0.0	500000.0	100
9. Social status (X_9)	0.04	0.214	0.0	1.0	100
10. Frequency of contact with the agency(X_{10})	4.44	1.985	0.0	12.0	100

ความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรเครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เกษตรกรเครือข่ายส่วนใหญ่มีความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรในประเด็นด้านหลักสูตรด้านเนื้อหาด้านระยะเวลาและรูปแบบในการฝึกอบรมด้านการเกษตรและด้านการสนับสนุนและการติดตามหลังการฝึกอบรมในภาพรวมมีความต้องการน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.22) และเมื่อพิจารณาจาก

ค่าเฉลี่ยของระดับความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรในประเด็นต่าง ๆ พบว่า มีความต้องการในระดับน้อย ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 0.87 คะแนน) ด้านระยะเวลาและรูปแบบในการฝึกอบรมด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 1.24 คะแนน) ด้านเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 1.30 คะแนน) และด้านการสนับสนุนและการติดตามหลังการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 1.47 คะแนน) (Table 2)

Table 2 Agricultural training needs of farmers networks

Content	Mean	S.D.	Translate
1. Course in Agricultural Training	0.87	0.37	less needed
2. Content in Agricultural Training	1.30	0.67	less needed
3. Timing and form in Agricultural Training	1.24	0.28	less needed
4. Support and Follow-up after training.	1.47	0.63	less needed
Summary of agricultural training needs of farmers network	1.22	0.38	less needed

Remark: 0.00 – 0.75 score means not needed

0.76 – 1.51 score means less needed

1.52 – 2.27 score means moderate needed

2.28 – 3.00 score means highly needed

ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ต่อความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรเครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกรเครือข่ายที่มีต่อความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรเครือข่ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (Y) โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) แสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ (X_2)

มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือน (X_5) และ 3) การติดต่อกับนักวิชาการเกษตร (X_{10}) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) ระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่าย (X_4) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า R^2 เท่ากับ 0.208 หมายถึง ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปร สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับตัวแปรตามได้ร้อยละ 20.8 (Table 3)

Table 3 Regression coefficient of independent variable with Agricultural Training Needs of Farmers Network

Variable	Unstandardized coefficients (B)	t	Sig.
(Constant)	-17.789		0.651
Age (X_2)	1.182	2.694	0.008**
Duration of participation (X_4)	-1.892	-2.197	0.030*
Labor (X_5)	18.914	2.259	0.026*
Frequency of contact with the agency. (X_{10})	4.356	2.339	0.021*
R = 0.456a $R^2 = 0.208$ SEE = 35.748 F = 2.470 Sig. of F = 0.011a			

Remark: Significant at *0.05, Significant at **0.01

วิจารณ์

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรอธิบายได้ว่า เกษตรกรเครือข่ายอายุมากมีความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรมากกว่าเกษตรกรอายุน้อย อาจเนื่องมาจากเกษตรกรเครือข่ายอายุมากไม่สามารถเข้าถึงสื่อด้านการเกษตรต่างๆ ได้อย่างสะดวกดังนั้นการฝึกอบรมจึงเป็นช่องทางเดียวที่เกษตรกรได้รับความรู้ด้านการเกษตร ซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรเครือข่ายที่มีอายุน้อย ซึ่งสามารถเข้าถึงสื่อด้านการเกษตรต่างๆ ได้

รวดเร็วมากกว่าขัดแย้งกับงานวิจัยของ กฤษฏา (2555) แสดงความคิดเห็นว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่ามีความต้องการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ มากกว่าเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่ายังขาดทักษะและประสบการณ์จึงต้องการความรู้ในการเลี้ยงโคเนื้อ มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีอายุมากกว่าระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่ายของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรอธิบายได้ว่า เกษตรกรเครือข่ายที่มีระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่ายของทางศูนย์

ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำรินาน มีความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรน้อยกว่าเกษตรกรเครือข่ายที่มีระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่ายน้อยอาจ เนื่องมาจากเกษตรกรเครือข่ายที่มีระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่ายของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำรินาน มีประสบการณ์ด้านการเกษตรค่อนข้างมาก จึงไม่มีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น หลักสูตรอาจไม่ได้ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรกลุ่มนี้เท่าที่ควร เมื่อเทียบกับเกษตรกรเครือข่ายที่มีระยะเวลาในการเป็นเกษตรกรเครือข่ายของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่น้อยกว่าการมีจำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตร อธิบายได้ว่า เกษตรกรเครือข่ายที่มีจำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนมากมีความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนน้อย อาจเนื่องมาจากการที่เกษตรกรเครือข่ายมีจำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนมาก ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้เกษตรกรมีการตัดสินใจที่จะขยายพื้นที่หรือเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูก/เลี้ยงสัตว์ให้ดีขึ้น เกิดแรงบันดาลใจในการคิดทำสิ่งใหม่ ๆ มากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ กฤษฎา (2555) แสดงความคิดเห็นว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในการทำเกษตรมากก็จะมีความต้องการได้รับการส่งเสริมที่มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในการทำเกษตรน้อย เนื่องจากมีความพร้อมที่จะขยายฟาร์มโคเนื้อของตนเองให้ดีขึ้น

การติดต่อกับนักวิชาการเกษตรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตร หมายความว่า เกษตรกรเครือข่ายที่มีการติดต่อกับนักวิชาการเกษตรมากจะมีความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรมากตามไปด้วย เมื่อเทียบกับเกษตรกรเครือข่ายที่มีการติดต่อกับนักวิชาการเกษตรน้อยอาจเนื่องมาจากเกษตรกรเครือข่ายมีการติดต่อกับนักวิชาการเกษตรอยู่เป็นประจำ ทำให้ได้รับทราบความรู้และเทคนิคด้านการเกษตรใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลาจนนำไปสู่การเกิดความต้องการที่อยากเข้าร่วมการฝึกอบรมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สรุป

ถึงแม้เกษตรกรเครือข่ายของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จะมีความต้องการด้านหลักสูตรด้านเนื้อหาตามระยะเวลาและรูปแบบในการฝึกอบรมด้านการเกษตรและด้านการสนับสนุนและการติดตามหลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากตลอดระยะเวลา 36 ปีของการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรเครือข่ายมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการที่อายุของเกษตรกรเครือข่ายที่เพิ่มมากขึ้นควบคู่กัน ส่งผลทำให้เกษตรกรเครือข่ายดังกล่าวคิดว่าตนเองมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพทางการเกษตรในระดับที่เพียงพอ ตลอดจนผละกำลังในการทำการเกษตรของตนเองก็เริ่มลดลงตามไปด้วยจึงทำให้ไม่มีความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรอีกต่อไป

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความ ต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรเครือข่าย พบว่า มี 4 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระยะเวลาในการ เป็นเกษตรกรเครือข่าย จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือน และการติดต่อกับนักวิชาการทางด้านการเกษตร และผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรเครือข่าย คือ 1) เจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรมีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรเครือข่ายในทุก ๆ ปี เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรเครือข่ายทั้งด้านหลักสูตร เนื้อหา ระยะเวลาและรูปแบบการฝึกอบรมที่เกษตรกรต้องการ ตลอดจนการแสวงหาองค์ความรู้ด้านการเกษตรใหม่ในด้านต่าง ๆ มาถ่ายทอดให้กับเกษตรกรเครือข่าย โดยจะต้องมีการพิจารณาองค์ความรู้ให้มีความเหมาะสมกับช่วงอายุของเกษตรกรเครือข่ายด้วย 2) เดิมทีศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริมีการประชุมกลุ่มภายในชุมชน เพื่อให้เกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมเป็นเกษตรกรเครือข่ายของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย จึงทำให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใช้รูปแบบการฝึกอบรมควรเน้นรูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) เพื่อให้เกษตรกรเครือข่ายได้เรียนรู้จากที่ปฏิบัติจริง ซึ่งจะสามารถสร้างการจดจำได้เป็นอย่างดี และนำไปสู่การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับการทำการเกษตรของตนเองได้ 3) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ เพื่อติดตามผลการฝึกอบรมเกษตรกรเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาว่าเกษตรกร

เครือข่ายสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้กับการเกษตรของตนเองได้ในระดับไหน และเมื่อเกษตรกรเครือข่ายมีความพร้อมจึงค่อยสนับสนุนปัจจัยในด้านต่างๆ ต่อไปพร้อมทั้งส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้คำแนะนำแก่เกษตรกรเครือข่ายโดยตรง เพื่อไม่ให้เกษตรกรเครือข่ายขาดตกบกพร่องในเรื่องต่าง ๆ และ 4) การสร้างเกษตรกรเครือข่ายรุ่นใหม่ (Next Generation) ขึ้นทดแทนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริต้องให้ความสำคัญในขณะนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา เจริญมูล. 2555. ความต้องการได้รับการส่งเสริมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น. เกษตร.40:327-332.
- ถิรเดช พิมพ์ทองงาม. 2552. สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2553. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. สุวีริยาสาส์น, กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2545. เอกสารแนะนำศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2559. แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (พ.ศ. 2555 - 2559). สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานปรอ.).

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.). 2542. ประวัติศาสตร์ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ/สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2547. ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัย”. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.